

कृष्णामृतमहार्णवः

1

श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितः

कृष्णामृतमहार्णवः

कृष्णामृतमहार्णवः

SrimadAnandatirtha Bhagavadpadacharya viracita

Krishnamrutamahaarnava (E-Book)

(in Devanagari)

Published by : Madhva Library (<http://www.madhvalibrary.org>)

Contributed by: Sri Shashidhar Magadi (USA)

No of Pages : 36

© Madhva Library.

If you notice , any error please inform us .We will correct them on top priority

कृष्णामृतमहार्णवः

कृष्णामृतमहार्णवः

अर्चितः संस्मृतो ध्यातः कीर्तितः कथितः श्रुतः ।

यो ददात्यमृतत्वं हि स मां रक्षतु केशवः ॥ १ ॥

तापत्रयेण सन्तप्तं यदेतदखिलं जगत् ।

वक्ष्यामि शान्तये तस्य कृष्णामृतमहार्णवम् ॥ २ ॥

ते नराः पशवो लोके किं तेषां जीविते फलम् ।

यैर्न लब्धा हरेर्दीक्षा नार्चितो वा जनार्दनः ॥ ३ ॥

संसारेऽस्मिन् महाघोरे जन्मरोगभयाकुले ।

अयमेको महाभागः पूज्यते यदधोक्षजः ॥ ४ ॥

स नाम सुकृती लोके कुलं तेन ह्यलङ्कृतम् ।

आधारः सर्वभूतानां येन विष्णुः प्रसादितः ॥ ५ ॥

यज्ञानां तपसां चैव शुभानां चैव कर्मणाम् ।

तद्विशिष्टफलं नृणां सदैवाराधनं हरेः ॥ ६ ॥

कलौ कलिमलध्वंसिसर्वपापहरं हरिम् ।

येऽर्चयन्ति सदा नित्यं ते च वन्द्या यथा हरिः ॥ ७ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

नास्ति श्रेयस्तमं नृणां विष्णोराराधनान्मुने ।
युगेऽस्मिंस्तामसे लोके सततं पूज्यते हरिः ॥ ८ ॥

अर्चिते देवदेवेशे शङ्खचक्रगदाधरे ।
अर्चिताः सर्वदेवाः स्युर्यतः सर्वगतो हरिः ॥ ९ ॥

स्वर्चिते सर्वलोकेषु सुरासुरनमस्कृते ।
केशवे कंसकेशिघ्ने न याति नरकं नरः ॥ १० ॥

सकृदभ्यर्च्य गोविन्दं बिल्वपत्रेण मानवाः ।
मुक्तिभागी निरातङ्गी विष्णुलोके महीयते ॥ ११ ॥

सकृदभ्यर्चितो येन हेलयाऽपि नमस्कृतः ।
स याति परमं स्थानं यत्सुरैरपि दुर्लभम् ॥ १२ ॥

श्रीनारदः
समस्तलोकनाथस्य देवदेवस्य शार्ङ्गिणः ।
साक्षाद्भगवतो विष्णोः पूजनं जन्मनः फलम् ॥ १३ ॥

पुलस्त्यः
भक्त्या दूर्वाङ्कुरैः पुम्भिः पूजितः पुरुषोत्तमः ।
हरिर्ददाति हि फलं सर्वयज्ञैश्च दुर्लभम् ॥ १४ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

विधिना देवदेवेशः शङ्खचक्रधरो हरिः ।

फलं ददाति सुलभं सलिलेनापि पूजितः ॥ १५ ॥

नारदः

नरके पच्यमानस्तु यमेन परिभाषितः ।

किं त्वया नार्चितो देवः केशवः क्लेशनाशनः ॥ १६ ॥

शङ्करः

द्रव्याणामप्यभावे तु सलिलेनापि पूजितः ।

यो ददाति स्वकं स्थानं स त्वया किं न पूजितः ॥ १७ ॥

धर्म उवाच

नरसिंहो हृषीकेशः पुण्डरीकनिभेक्षणः ।

स्मरणान्मुक्तिदो नृणां स त्वया किं न पूजितः ॥ १८ ॥

ब्रह्मोवाच

गर्भस्थिता मृता वाऽपि मुषितास्ते सुदूषिताः ।

न प्राप्ता यैर्हरिर्दीक्षा सर्वदुःखविमोचनी ॥ १९ ॥

मार्कण्डेयः

सकृदभ्यर्चितो येन देवदेवो जनार्दनः ।

कृष्णामृतमहार्णवः

यत्कृतं तत्कृतं तेन सम्प्राप्तं परमं पदम् ॥ २० ॥

धर्मार्थकाममोक्षाणां नान्योपायस्तु विद्यते ।
सत्यं ब्रवीमि देवेश हृषीकेशार्चनादृते ॥ २१ ॥

तस्य यज्ञावराहस्य विष्णोरमिततेजसः ।
प्रणामं ये प्रकुर्वन्ति तेषामपि नमो नमः ॥ २२ ॥

मरीचिः
अनाराधितगोविन्दैर्नरैः स्थानं नृपात्मज ।
न हि सम्प्राप्यते श्रेष्ठं तस्मादाराधयाच्युतम् ॥ २३ ॥

अत्रिः
परः पराणां पुरुषस्तुष्टो यस्य जनारदनः ।
स चाप्नोत्यक्षयं स्थानमेतत्सत्यं मयोदितम् ॥ २४ ॥

अङ्ग्राः
यस्यान्तः सर्वमेवेदमच्युतस्याव्ययात्मनः ।
तमाराधय गोविन्दं स्थानमग्रयं यदिच्छसि ॥ २५ ॥

पुलस्त्यः
परं ब्रह्म परं धाम योऽसौ ब्रह्म सनातनम् ।

कृष्णामृतमहार्णवः

तमाराध्य हरिं याति मुक्तिमप्यतिदुर्लभाम् ॥ २६ ॥

ऐन्द्रमिन्द्रः परं स्थानं यमाराध्य जगत्पतिम् ।

प्राप यज्ञपतिं विष्णुं तमाराध्य सुव्रत ॥ २७ ॥

प्राप्नोत्यराधिते विष्णौ मनसा यद्यदिच्छति ।

त्रैलोक्यान्तर्गतं स्थानं किमु लोकोत्तरोत्तरम् ॥ २८ ॥

ये स्मरन्ति सदा विष्णुं शङ्खचक्रगदाधरम् ।

सर्वपापविनिर्मुक्ताः परं ब्रह्म विशन्ति ते ॥ २९ ॥

ततोऽनिरुद्धं देवेशं प्रद्युम्नं च ततः परम् ।

ततः सङ्कर्षणं देवं वासुदेवं परात्परम् ॥ ३० ॥

वासुदेवात् परं नास्ति इति वेदान्तनिश्चयः ।

वासुदेवं प्रविष्टानां पुनरावर्तनं कुतः ॥ ३१ ॥

अत्रिः

यो यानिच्छेन्नरः कामान् नारी वा वरवर्णिनी ।

तान्समाप्नोति विपुलान्समाराध्य जनार्दनम् ॥ ३२ ॥

ब्रह्मा

कृष्णामृतमहार्णवः

बाहुभ्यां सागरं तर्तुं क इच्छेत पुमान् भुवि ।
वासुदेवमनाराध्य को मोक्षं गन्तुमिच्छति ॥ ३३ ॥

अनाराधितगोवन्दा ये नरा दुःखभागिनः ।
आराध्य वासुदेवं स्युर्नित्यानन्दैकभागिनः ॥ ३४ ॥

शङ्करः
कृते पापेऽनुतापो वै यस्य पुंसः प्रजायते ।
प्रायश्चित्तं तु तस्योक्तं हरिसंस्मरणं परम् ॥ ३५ ॥

न ह्यपुण्यवतां लोके मूढानां कुटिलात्मनाम् ।
भक्तिर्भवति गोविन्दे स्मरणं कीर्तनं तथा ॥ ३६ ॥

तदैव पुरुषो मुक्तो जन्ममृत्युजरादिभिः ।
जितेन्द्रियो विशुद्धात्मा यदैव स्मरते हरिम् ॥ ३७ ॥

प्राप्ते कलियुगे घोरे धर्मज्ञानविवर्जिते ।
न कश्चित्स्मरते लोके कृष्णं कलिमलापहम् ॥ ३८ ॥

न कलौ देवदेवस्य जन्मदुःखापहारिणः ।
करोति मर्त्यो मूढात्मा स्मरणं कीर्तनं हरेः ॥ ३९ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

ये स्मरन्ति सदा विष्णुं विशुद्धेनान्तरात्मना ।
ते प्रयान्ति भवं त्यक्त्वा विष्णुलोकमनामयम् ॥ ४० ॥

गर्भदुःखजरारोगजन्मसंसारबन्धनैः ।
न बाध्यते नरो नित्यं वासुदेवमनुस्मरन् ॥ ४१ ॥

यममार्गं महाघोरं नकाणि यमं तथा ।
स्वप्नेऽपि नैव पश्येत यः स्मरेद्गुरुध्वजम् ॥ ४२ ॥

हृदि रूपं मुखे नाम नैवेद्यमुदरे हरेः ।
पादोदकं च निर्माल्यं मस्तके यस्य सोऽच्युतः ॥ ४३ ॥

गोविन्दस्मरणं पुंसां पापराशिमाचलम् ।
असंशयं दहत्याशु तूलराशिमिवानलः ॥ ४४ ॥

अगस्त्यः
स्मरणादेव कृष्णस्य पापसङ्घातपञ्जरः ।
शतधा भेदमायाति गिरिर्वज्रहतो यथा ॥ ४५ ॥

कृष्णे रताः कृष्णमनुस्मरन्तस्तद्भावितास्तद्गतमानसाश्च ।
भिन्नेऽपि देहे प्रविशन्ति कृष्णं हविर्यथा मन्त्रहुतं हुताशे ॥ ४६ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

सा हानिस्तन्महच्छिद्रं सा चान्धजडमूकता ।

यन्मूहूर्तं क्षणं वाऽपि वासुदेवो न चिन्त्यते ॥ ४७ ॥

नारायणो नाम नरो नराणां प्रसिद्धचोरः कथितः पृथिव्याम् ।

अनेकजन्मार्जितपापसञ्चयं हरत्यशेषं स्मृतमात्र एव ॥ ४८ ॥

यस्य संस्मरणादेव वासुदेवस्य चक्रिणः ।

कोटिजन्मार्जितं पापं तत्क्षणादेव नश्यति ॥ ४९ ॥

किं तस्य बहुभिस्तीर्थैः किं तपोभिः किमध्वरैः ।

यो नित्यं ध्यायते देवं नारायणमनन्यधीः ॥ ५० ॥

ये मानवा विगतरागपरावरज्ञा नारायणं सुरगुरुं सततं स्मरन्ति ।

ध्यानेन तेन हतकिल्बिषचेतनास्ते मातुः पयोधररसं न पुनः पिबन्ति ॥ ५१ ॥

हे चित्तं चिन्तयस्वेह वासुदेवमहर्निशम् ।

नूनं यश्चिन्तितः पुंसां हन्ति संसारबन्धनम् ॥ ५२ ॥

आलोडय सर्वशास्त्राणि विचार्य च पुनः पुनः ।

इदमेकं सुनिष्पन्नं ध्येयो नारायणः सदा ॥ ५३ ॥

स्मृते सकलकल्याणभाजनं यत्र जायते ।

कृष्णामृतमहार्णवः

पुरुषस्तमजं नित्यं ब्रजामि शरणं हरिम् ॥ ५४ ॥

वेदेषु यज्ञेषु तपस्सु चैव दानेषु तीर्थेषु व्रतेषु यच्च ।
इष्टेषु पूर्तेषु च यत्प्रदिष्टं पुण्यं स्मृते तत्खलु वासुदेवे ॥ ५५ ॥

और्वः

आराध्यैवं नरो विष्णुं मनसा यद्यदिच्छति ।
फलं प्राप्नोति विपुलं भूरि स्वल्पमथापि वा ॥ ५६ ॥

यन्नामकीर्तनं भक्त्या विलापनमनुत्तमम् ।
मैत्रेयाशेषपापानां धातूनामिव पावकः ॥ ५७ ॥

कलिकल्मषमत्युग्रं नरकार्तिप्रदं नृणाम् ।
प्रयाति विलयं सद्यः सकृत्सङ्कीर्तितेऽच्युते ॥ ५८ ॥

अनायासेन चायान्ति मुक्तिं केशवसंश्रिताः ।
तद्विधाताय जायन्ते शक्राद्याः परिपन्थिनः ॥ ५९ ॥

चतुःसागरमासाद्य जम्बूद्वीपोत्तमे क्वचित् ।
न पुमान्केशवादन्यः सर्वपापचिकित्सकः ॥ ६० ॥

यदभ्यर्च्य हरिं भक्त्या कृते वर्षसहस्रकम् ।

कृष्णामृतमहार्णवः

फलं प्राप्नोत्यविकलं कलौ सङ्कीर्त्य केशवम् ॥ ६१ ॥

क्षीयते तु यदा धर्मः प्राप्ते घोरे कलौ युगे ।

तदा न कीर्तयेत्कश्चित्मुक्तिदं देवमच्युतम् ॥ ६२ ॥

अवशेनापि यन्नाम्नि कीर्तिते सर्वपातकैः ।

पुमान्विमुच्यते सद्यः सिंहत्रस्तमृगैरिव ॥ ६३ ॥

ब्रह्मा

नारायणेति मन्तोऽस्ति वागस्ति वशवर्तिनी ।

तथाऽपि नरके घोरे पतन्तीत्येतद्द्रुतम् ॥ ६४ ॥

आर्ता विषण्णाः शिथिलाश्च भीता घोरेषु च व्याधिषु वर्तमानाः ।

सङ्कीर्त्य नारायणशब्दमात्रं विमुक्तदुःखाः सुखिनो भवन्ति ॥ ६५ ॥

कौशिकः

अनाराधितगोविन्दा ये नरा दुःखभागिनः ।

आराध्य वासुदेवं स्युः सदानन्दैकभोगिनः ॥ ६६ ॥

सकृदुच्चरितो यैस्तु कृष्णेति न विशन्ति ते ।

गर्भागारगृहं मातुर्यमलोकं च दुःसहम् ॥ ६७ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

क्व नाकपृष्ठगमनं पुनरावृत्तिलक्षणम् ।

क्व जपो वासुदेवेति मुक्तिबीजमनुत्तमम् ॥ ६८ ॥

बुद्ध्या बुध्वा वदस्वैनं हरिरित्यक्षरद्वयम् ।

स्मरणात्कीर्तनाद्यस्य न पुनर्जायते क्वचित् ॥ ६९ ॥

हे जिह्वे मम निस्त्रेहे हरिं किं नु न भाषसे ।

हरिं वदस्व कल्याणि संसारोदधिनौर्हरिः ॥ ७० ॥

असारे खलु संसारे सारात्सारतरो हरिः ।

पुण्यहीना न विन्दन्ति सारङ्गाश्च यथा जलम् ॥ ७१ ॥

कुरुक्षेत्रेण किं तस्य किं काश्य पुष्करेण किं ।

जिह्वाग्रे वर्तते यस्य हरिरित्यक्षरद्वयम् ॥ ७२ ॥

असारे खलु संसारे सारमेकं निरूपितम् ।

समस्तलोकनाथस्य सारमाराधनं हरेः ॥ ७३ ॥

सा जिह्वा या हरिं स्तौति तच्चितं यत्तदर्पणम् ।

तावेव केवलो श्लाघ्यौ यौ तत्पूजाकरौ करौ ॥ ७४ ॥

यस्तु विष्णुपरो नित्यं दृढभक्तिजितेन्द्रियः ।

कृष्णामृतमहार्णवः

स्वगृहेऽपि वसन् याति तद्विष्णोः परमं पदम् ॥ ७५ ॥

शङ्करः

साधु साधु महाभाग साधु दानवनाशन ।

यन्मां पृच्छसि धर्मज्ञ केशवाराधनं प्रति ॥ ७६ ॥

निमिषं निमिषार्धं वा मुहूर्तमपि भार्गव ।

नादग्धाशेषपापानां भक्तिर्भवति केशवे ॥ ७७ ॥

किं तेन मनसा कार्यं यन्न तिष्ठति केशवे ।

मनो मुक्तिफलावाप्तौ कारणं सुप्रयोजितम् ॥ ७८ ॥

नूनं तत्कण्ठशालूकमथवाऽप्युपजिह्विका ।

रोगो नाम न सा जिह्वा या न वक्ति हरेर्गुणान् ॥ ७९ ॥

भारभूतैः करैः कार्यं किं तस्य नृपशोर्द्विजाः ।

यैर्हि न क्रियते विष्णोर्गृहसंमार्जनादिकम् ॥ ८० ॥

चरणौ तौ तु सफलौ केशवालयगामिनौ ।

ते च नेत्रे महाभागे याभ्यां सन्दृश्यते हरिः ॥ ८१ ॥

किं तस्य चरणैः कार्यं वृथासंचरणैर्द्विजाः ।

कृष्णामृतमहार्णवः

यैर्हि न व्रजते जन्तुः केशवालयदशनि ॥ ८२ ॥

वेदवेदान्तविदुषां मुनीनां भावितात्मनाम् ।

ऋषित्वमपि धर्मज्ञ विज्ञेयं तत्प्रसादजम् ॥ ८३ ॥

विचित्ररत्नपर्यङ्के महाभोगे च भोगिनः ।

रमन्ते नाकिरामाभिः केशवस्मरणात् फलम् ॥ ८४ ॥

अश्वमेधसहस्राणां यः सहस्रं समाचरेत् ।

नासौ तत्फलमाप्नोति तद्भक्तैर्यदवाप्यते ॥ ८५ ॥

रे रे मनुष्याः पुरुषोत्तमस्य करौ न कस्मान्मुकलीकुरुध्वम् ।

क्रियाजुषां को भवतां प्रयासः फलं हि यत्तत्पदमच्युतस्य ॥ ८६ ॥

विष्णोर्विमानं यः कुर्यात्सकृद्भक्त्या प्रदक्षिणम् ।

अश्वमेधसहस्रस्य फलमाप्नोति मानवः ॥ ८७ ॥

प्रदक्षिणं तु यः कुर्याद्धरिं भक्त्या समन्वितः ।

हंसयुक्तविमानेन विष्णुलोकं स गच्छति ॥ ८८ ॥

तीर्थकोटिसहस्राणि व्रतकोटिशतानि च ।

नारायणप्रणामस्य कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ ८९ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

उरसा शिरसा दृष्ट्या मनसा वचसा तथा ।

पद्भ्यां कराभ्यां जानुभ्यां प्रणामोऽष्टाङ्ग ईरितः ॥ ९० ॥

शाठ्येनापि नमस्कारं कुर्वतः शार्ङ्गपाणये ।

शतजन्मार्जितं पापं नश्यत्येव न संशयः ॥ ९१ ॥

संसारार्णवमग्नानां नराणां पापकर्मणाम् ।

नान्योद्धर्ता जगन्नाथं मुक्त्वा नारायणं परम् ॥ ९२ ॥

रेणुकुण्ठितगात्रस्य कणा यावन्ति भारत ।

तावद्वर्षसहस्राणि विष्णुलोके महीयते ॥ ९३ ॥

पावनं विष्णुनैवेद्यं सुभोज्यमृषिभिः स्मृतम् ।

अन्यदेवस्य नैवेद्यं भुक्त्वा चान्द्रायणं चरेत् ॥ ९४ ॥

कोट्यैन्दवसहस्रैस्तु मासोपोषणकोटिभिः ।

यत्फलं लभ्यते पुम्भिर्विष्णोनैवेद्यभक्षणात् ॥ ९५ ॥

त्रिरात्रफलदा नद्यो याः काश्चिदसमुद्रगाः ।

समुद्रगास्तु पक्षस्य मासस्य सरितां पतिः ॥ ९६ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

षण्मासफलदा गोदा वत्सरस्य तु जाह्नवी ।

विष्णुपादोदकस्यैताः कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ ९७ ॥

गङ्गाप्रयागगयपुष्करनैमिषाणि संसेवितानि बहुशः कुरुजाङ्गलानि ।

कालेन तीर्थसलिलानि पुनन्ति पापं पादोदकं भगवतः प्रपुनाति सद्यः ॥ ९८ ॥

यानि कानि च तीर्थानि ब्रह्माण्डान्तर्गतानि च ।

विष्णुपादोदकस्यैते कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ ९९ ॥

स्नानं पादोदकं विष्णोः पिबन् शिरसि धारयन् ।

सर्वपापविनिर्मुक्तो वैष्णवीं सिद्धिमाप्नुयात् ॥ १०० ॥

यथा पादोदकं पुण्यं निर्माल्यं चानुलेपनम् ।

नैवेद्यं धूपशेषं च आरातिश्च तथा हरेः ॥ १०१ ॥

तुलस्यास्तु रजोजुष्टनैवेद्यस्य च भक्षणम् ।

निर्माल्यं शिरसा धार्यं महपातकनाशनम् ॥ १०२ ॥

भक्त्या वा यदि वाऽभक्त्या चक्राङ्कितशिलां प्रति ।

दर्शनं स्पर्शनं वाऽपि सर्वपापप्रणाशनम् ॥ १०३ ॥

सालग्रामोद्भवो देवो देवो द्वारवतीभवः ।

कृष्णामृतमहार्णवः

उभयोः स्नानतोयेन ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥ १०४ ॥

म्लेच्छदेशेऽशुचौ वाऽपि चक्राङ्को यत्र तिष्ठति ।

योजनानि तथा त्रीणि मम क्षेत्रं वसुन्धरे ॥ १०५ ॥

सालग्रामोद्भवो देवो शैलं चक्राङ्कमण्डितम् ।

यत्रापि नीयते तत्र वाराणस्याः शताधिकम् ॥ १०६ ॥

सालग्रामोद्भवो देवो देवो द्वारवतीभवः ।

उभयोः सङ्गमो यत्र मुक्तिस्तत्र न संशयः ॥ १०७ ॥

हरिणा मुक्तिदानीह मुक्तिस्थानानि सर्वशः ।

स यस्य सर्वभावेषु तस्य तैः किं प्रयोजनम् ॥ १०८ ॥

हरिर्याति हरिर्याति दस्युव्याजेन यो वदेत् ।

सोऽपि सद्गतिमाप्नोति गतिं सुकृतिनो यथा ॥ १०९ ॥

वासुदेवं परित्यज्य योऽन्यं देवमुपासते ।

त्यक्त्वाऽमृतं स मूढात्मा भुङ्क्ते हालाहलं विषम् ॥ ११० ॥

त्यक्त्वाऽमृतं यथा कश्चिदन्यपानं पिबेन्नरः ।

तथा हरिं परित्यज्य चान्यं देवमुपासते ॥ १११ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

स्वधर्मं तु परित्यज्य परधर्मं यथा चरेत् ।
तथा हरिं परित्यज्य योऽन्यं देवमुपासते ॥ ११२ ॥

गां च त्यक्त्वा विमूढात्मा गार्दभीं वन्दते यथा ।
तथा हरिं परित्यज्य चान्यं देवमुपासते ॥ ११३ ॥

वासुदेवं परित्यज्य योऽन्यं देवमुपासते ।
तृषितो जान्हवीतीरे कूपं खनति दुर्मतिः ॥ ११४ ॥

यथा गङ्गोदकं त्यक्त्वा पिबेत् कूपोदकं नरः ।
तथा हरिं परित्यज्य योऽन्यं देवमुपासते ॥ ११५ ॥

स्वमातरं परित्यज्य श्वपाकीं वन्दते यथा ।
तथा हरिं परित्यज्य चान्यं देवमुपासते ॥ ११६ ॥

यावत्स्वस्थमिदं पिण्डं निरुजं करणान्वितम् ।
तावत्कुरुष्वात्महितं पश्चात्तापेन तप्यसे ॥ ११७ ॥

यावत्स्वास्थ्यं शरीरेषु करणेषु च पाटवम् ।
तावदर्चय गोविन्दमायुष्यं सार्थकं कुरु ॥ ११८ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

स्मर्यतां तु हषिकेशो हषीकेषु दृढेषु च ।
अदृढेषु हषीकेषु हषीकेशं स्मरन्ति के ॥ ११९ ॥

यावच्चिन्तयते जन्तुर्विष्यान् विषसन्निभान् ।
तावच्चेत्स्मरते विष्णुं को न मुच्येत बन्धनात् ॥ १२० ॥

यावत्प्रलपते जन्तुर्लोकवार्तादिभिः सदा ।
तावच्चेद्वन्दते विष्णुं को न मुच्येत बन्धनात् ॥ १२१ ॥

सूतः
ज्ञात्वा विप्रास्तिथिं सम्यग् दैवज्ञैः समुदीरितम् ।
कर्तव्य उपवासस्तु ह्यन्यथा नरकं व्रजेत् ॥ १२२ ॥

क्षये वाऽप्यथवा वृद्धौ सम्प्राप्ते वा दिनक्षये ।
उपोष्या द्वादशी पुण्या पूर्वविद्धां परित्यजेत् ॥ १२३ ॥

पूर्वविद्धां प्रकुर्वाणो नरो धर्मान् निकृन्तति ।
सन्ततेस्तु विनाशाय सम्पदो हरणाय च ॥ १२४ ॥

कलावेधेऽपि विप्रेन्द्र दशम्यैकादशीं त्यजेत् ।
सुराया बिन्दुना स्पृष्टं गङ्गाम्भ इव सन्त्यजेत् ॥ १२५ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

श्वेतौ पञ्चगव्यं च दशम्या दूषितां त्यजेत् ।

एकादशीं द्विजश्रेष्ठाः पक्षयोरुभयोरपि ॥ १२६ ॥

तस्माद्विप्रा न विद्धा हि कर्तव्यैकादशी क्वचित् ।

विद्धा हन्ति पुरापुण्यं श्राद्धं च वृषलीपतिः ॥ १२७ ॥

जप्तं दत्तं हुतं स्नातं तथा पूजा कृता हरेः ।

तत्सर्वं विलयं याति तमः सूर्योदये यथा ॥ १२८ ॥

एकादश्यां यदा ब्रह्मन् दिनक्षयतिथिर्भवेत् ।

उपोष्या द्वादशी तत्र त्रयोदश्यां तु पारणम् ॥ १२९ ॥

प्रतिपत्प्रभृतयः सर्वा उदयादुदयाद्रवेः ।

सम्पूर्णा इति विज्ञेया हरिवासरवर्जिताः ॥ १३० ॥

अरुणोदयवेलायां दशमी यदि दृश्यते ।

न तत्रैकादशी कार्या धर्मकामार्थनाशिनी ॥ १३१ ॥

अरुणोदयवेलायां दशमी यदि दृश्यते ।

पापमूलं तदा ज्ञेयमेकादश्युपवासनम् ॥ १३२ ॥

चतस्रो घटिकाः प्रातररुणोदय उच्यते ।

कृष्णामृतमहार्णवः

यतीनां स्नानकालोऽयं गङ्गाम्भः सदृशं जलम् ॥ १३३ ॥

उदयात्प्राग्यदा विप्रा मुहूर्तद्वयसंयुता ।

सम्पूर्णेकादशी नाम तत्रैवोपवसेद्गृही ॥ १३४ ॥

उदयात्प्राग्त्रिघटिकाव्यापिन्यैकादशी यदा ।

सन्दिग्धैकादशी नाम वर्ज्या धर्मार्थकाङ्क्षिभिः ॥ १३५ ॥

पुत्रपौत्रविवृद्ध्यर्थं द्वादश्यामुपवासयेत् ।

तत्र क्रतुशतं पुण्यं त्रयोदश्यां तु पारणम् ॥ १३६ ॥

उदयात्प्राग् द्विघटिका व्यापिन्यैकादशी यदा ।

सङ्कीर्णैकादशी नाम वर्ज्या धर्मार्थकाङ्क्षिभिः ॥ १३७ ॥

पुत्रराज्यविवृद्धयर्थं द्वादश्यामुपवासनम् ।

तत्र क्रतुशतं पुण्यं त्रयोदश्यां तु पारणम् ॥ १३८ ॥

दशमीशेषसंयुक्ता गान्धार्या समुपोषिता ।

तस्याः पुत्रशतं नष्टं तस्मात्तां परिवर्जयेत् ॥ १३९ ॥

उषीषद्दशमीविद्धा तदा तां परिवर्जयेत् ।

सुराबिन्दुसमायुक्तां प्रवदन्ति मनीषिणः ॥ १४० ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

बह्वगमविरोधेषु ब्राह्मणेषु विवादिषु ।

उपोष्या द्वादशी तत्र त्रयोदश्यां तु पारणम् ॥ १४१ ॥

एकादश्यां तु विद्धायां सम्प्राप्ते श्रवणे तथा ।

उपोष्या द्वादशी पुण्या पक्षयोरुभयोरपि ॥ १४२ ॥

उपरागसहस्राणि व्यतीपातायुतानि च ।

अमालक्षं तु द्वादश्याः कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ १४३ ॥

शुद्धाऽपि द्वादशी ग्राह्या परतो द्वादशी न चेत् ।

विषं तु दशमी ज्ञेयाऽमृतं चैकादशी तिथिः ।

विषप्रधाना वर्ज्या साऽमृता ग्राह्या प्रयत्नतः ॥ १४४ ॥

द्वादश्यां भोजनं चैव विद्धायां हर्युपोषणम् ।

यः कुर्यान्मन्दबुद्धित्वान्निरयं सोऽधिगच्छति ॥ १४५ ॥

यानि कानि च वाक्यानि विद्धोपाषापराणि तु ।

धनदार्चापराणि स्युर्वैष्णवी न दशायुता ॥ १४६ ॥

अथवा मोहनार्थाय मोहिन्या भगवान् हरिः ।

अर्थीतः कारयामास व्यासरूपी जनार्दनः ॥ १४७ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

धनदार्चाविवृद्ध्यर्थं महावित्तलयस्य च ।
 असुराणां मोहनार्थं पाषण्डानां विवृद्धये ।
 आत्मस्वरूपाविज्ञप्त्यै स्वलोकाप्राप्तये तथा ॥ १४८ ॥

एवं विद्धां परित्यज्य द्वादश्यामुपवासिनाम् ।
 कोटिजन्मार्जितं पापमेकयैव विनश्यति ॥ १४९ ॥

ततः कोटिगुणं वाऽपि निषिद्धस्येतैरैजनैः ।
 यदनादिकृतं पापं तदूर्ध्वं यत्करिष्यति ॥ १५० ॥

तत्सर्वं विलयं याति परेषामुपवासनात् ।
 न च तस्मात्प्रियतमः केशवस्य ममापि वा ॥ १५१ ॥

एकादश्या ह्यवेधे तु द्वादशीं न परित्यजेत् ।
 पारणे मरणे चैव तिथिस्तात्कालिकी स्मृता ॥ १५२ ॥

ब्रह्मचारी गृहस्थो वा वानप्रस्थो यतिस्तथा ।
 ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रो भर्तृमती तथा ॥ १५३ ॥

अभर्तृका तथाऽन्ये वा सूतवैदेहिकादिकाः ।
 एकादश्यां न भुञ्जति पक्षयोरुभयोरपि ॥ १५४ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

एकादश्यां तु यो भुङ्क्ते मोहेनावृतचेतनः ।

शुक्लायामथ कृष्णायां निरयं याति स ध्रुवम् ॥ १५५ ॥

विवेचयति यो मोहाच्छुक्ला कृष्णेति पापकृत् ।

एकादशीं स वै याति निरयं नात्र संशयः ॥ १५६ ॥

यथा गौर्नैव हन्तव्या शुक्ला कृष्णेति भामिनि ।

एकादश्यां न भुञ्जीत पक्षयोरुभयोरपि ॥ १५७ ॥

यानि कानि च वाक्यानि कृष्णैकादशिवर्जने ।

भरण्यादिनिषेधेन तानि काम्यफलार्थिनाम् ॥ १५८ ॥

कामिनोऽपि नियत्यर्थं कुर्युरवोपवासनम् ।

प्रीणनाय हरेर्नित्यं न तु काम्यव्यपेक्षया ॥ १५९ ॥

तस्माच्छुक्लामथो कृष्णां भरण्यादियुतामपि ।

प्रत्यवायनिषेधार्थमुपवासीत नित्यशः ।

प्रीणनार्थं हरेश्चापि विष्णुलोकस्य चाप्तये ॥ १६० ॥

कला वा घाटिका वाऽपि परतो द्वादशी यदि ।

द्वादशद्वादशीर्हन्ति पूर्वद्युः पारणे कृते ॥ १६१ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

अतिरिक्ता द्वादशी चेत्स तां नोपोषयेद्यदि ।

द्वादश् द्वादशीर्हन्ति द्वादशी चातिलङ्घिता ॥ १६२ ॥

द्वादश्यामतिरिक्तायां यो भुङ्क्ते पूर्ववासरे ।

द्वादश द्वादशीर्हन्ति द्वादशीं न परित्यजेत् ॥ १६३ ॥

द्वादशीं श्रवणोपेतां यो नोपोष्यात् सुमन्दधीः ।

पञ्चसंवत्सरकृतं पुण्यं तस्य विनश्यति ॥ १६४ ॥

एकादशीमुपोष्याथ द्वादशीमप्युपोषयेत् ।

न तत्र विधिलोपः स्यादुभयोर्देवता हरिः ॥ १६५ ॥

अल्पायामपि विप्रेन्द्र पारणं तु कथं भवेत् ।

पारयिवोदकेनापि भुञ्जानो नैव दुष्यति ॥ १६६ ॥

यदाल्पां द्वादशीं दृष्ट्वा निशीथादूर्ध्वमेव तु ।

आमध्याह्नाः क्रियाः सर्वाः कर्तव्याः शम्भुशासनात् ॥ १६७ ॥

व्यासः

उषसि द्वे तु कर्तव्ये प्रातर्माध्याह्निकक्रिये ।

भुजेर्यदाऽपकर्षस्य तदन्तर्न्यायितो भवेत् ॥ १६८ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

कर्तुं साध्यं यदा नालं द्वादश्यद्विस्तु पारयेत् ।
क्रतावल्पाशिवत् पश्चात् भुञ्जीतेत्यपरे जगुः ॥ १६९ ॥

अशितानशिता यस्मादापो विद्वद्भिरीरिताः ।
अम्भसा केवलेनैव करिष्ये व्रतपारणम् ॥ १७० ॥

न काशी न गया गङ्गा न रेवा न च गौतमी ।
न चापि कौरवं क्षेत्रं तुल्यं भूप हरेर्दिनात् ॥ १७१ ॥

अश्वमेधसहस्राणि वाजपेयायुतानि च ।
एकादश्युपवासस्य कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ १७२ ॥

एकादशीसमुत्थेन वह्निना पातकेन्धनम् ।
भस्मीभवति राजेन्द्र अपि जन्मशतोद्भवम् ॥ १७३ ॥

नेद्दशं पावनं किञ्चिन्नराणां भुवि विद्यते ।
याद्दशं पद्मनाभस्य दिनं पातकहानिदम् ॥ १७४ ॥

तावत्पापानि देहेऽस्मिन् तिष्ठन्ति मनुजाधिप ।
यावन्नोपोषयेज्जन्तुः पद्मनाभदिनं शुभम् ॥ १७५ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

एकादशेन्द्रियैः पापं यत्कृतं भवति प्रभो ।

एकादश्युपावासेन तत्सर्वं विलयं भवेत् ॥ १७६ ॥

एकादशीसमं किञ्चित् पापत्राणं न विद्यते ।

व्याजेनापि कृता राजन्न दर्शयति भास्करिम् ॥ १७७ ॥

श्रीव्यासः

स ब्रह्महा स गोघ्नश्च स्तेनः स गुरुतल्पगः ।

एकादश्यां हि भुञ्जानः पक्षयोरुभयोरपि ॥ १७८ ॥

वरं स्वमातृगमनं वरं गोमांसभक्षणम् ।

वरं हत्या सुरापानमेकादश्यां तु भोजनात् ॥ १७९ ॥

एकादशीदिने प्राप्ते भुञ्जते ये नराधमाः ।

अवलोक्य मुखं तेषामादित्यमवलिकयेत् ॥ १८० ॥

पृथिव्यां यानि पापानि ब्रह्महत्यादिकानि च ।

अन्नमाश्रित्य तिष्ठन्ति सम्प्राप्ते हरिवासरे ॥ १८१ ॥

रुक्माङ्गदः

अष्टवर्षाधिको यस्तु ह्यशीतिर्नाहि पूर्यते ।

यो भुङ्क्ते मानवः पापी विष्णोरहनि चागते ॥ १८२ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

पिता वा यदि वा पुत्रो भार्या वाऽपि सुहज्जनः ।

पद्मनाभदिने भुङ्क्ते निग्राह्यो दस्युवद्भवेत् ॥ १८३ ॥

ब्रह्मा

उपोष्या द्वादशी पुण्या सर्वपापक्षयप्रदाम् ।

न पश्यति यमं वाऽपि नरकाणि न यातनाः ॥ १८४ ॥

रटन्ति हि पुराणानि भूयो भूयो वरानने ।

न भोक्तव्यं न भोक्तव्यं सम्प्राप्ते हरिवासरे ॥ १८५ ॥

द्वादशी न प्रमोक्तव्या यावदायुः प्रवर्तते ।

अर्चनीयो ह्यषीकेशो विशुद्धेनान्तरात्मना ॥ १८६ ॥

भक्त्या ग्राह्यो ह्यषीकेशो न धनैर्धरणीसुराः ।

भक्त्या सम्पूजितो विष्णुः फलं धत्ते समीहितम् ॥ १८७ ॥

जलेनापि जगन्नाथः पूजितः क्लेशनाशनः ।

परितोषं प्रयात्याशु तृषार्तास्तु यथा जलैः ॥ १८८ ॥

आसीनस्य शयानस्य तिष्ठतो ब्रजतोऽपि वा ।

रमस्व पुण्डरीकाक्ष हृदये मम सर्वदा ॥ १८९ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

सर्वगश्चैव सर्वात्मा सर्वावस्थासु चाच्युत ।
रमस्व पुण्डरीकाक्ष नृसिंह हृदये मम ॥ १९० ॥

करावलम्बनं देहि श्रीकृष्ण कमलेक्षण ।
भवपङ्कणवि घोरे मज्जतो मम शाश्वत ॥ १९१ ॥

त्राहि त्राहि जगन्नाथ वासुदेवाच्युताव्यय ।
मां समुद्धर गोविन्द दुःखसंसारसागरात् ॥ १९२ ॥

एतत्पुण्यं परं गुह्यं पवित्रं पापनाशनम् ।
आयुष्यं च यशस्यं च कलौ दुःखप्रणाशनम् ॥ १९३ ॥

कलौ पापं कियन्मात्रं हत्यास्तेयादिसम्भवम् ।
स्मृते मनसि गोविन्दे दह्यते तूलराशिवत् ॥ १९४ ॥

कलौ केशवभक्तानां न भयं विद्यते क्वचित् ।
स्मृते सङ्कीर्तिर्ति ध्याते सङ्क्षयं याति पातकम् ॥ १९५ ॥

अध्येतव्यमिदं शास्त्रं श्रोतव्यं च प्रयत्नतः ।
भक्तेभ्यश्च प्रदातव्यं धार्मिकेभ्यः पुनः पुनः ॥ १९६ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

अधीयाना इदं नित्यं विष्णोर्माहात्म्यमुत्तमम् ।
सर्वपापविनिर्मुक्ताः प्राप्नुवन्ति परं पदम् ॥ १९७ ॥

श्रुत्वा धर्मं विजानाति श्रुत्वा त्यजति दुर्मतिम् ।
श्रुत्वा ज्ञानमवाप्नोति श्रुत्वा मोक्षं च विन्दति ॥ १९८ ॥

तस्मादिदं सदा श्राव्यं श्रोतव्यं च सदैव हि ।
कुतर्कदावदग्धेभ्यो न दातव्यं कदाचन ॥ १९९ ॥

संसारविषपानेन ये मृताः प्राणिनो भुवि ।
अमृताय स्मृतस्तेषां कृष्णामृतमहार्णवः ॥ २०० ॥

क्लिन्नं पादोदकेनैव यस्य नित्यं कलेवरम् ।
तीर्थकोटिसहस्रैस्तु स्नातो भवति प्रत्यहम् ॥ २०१ ॥

तोयं यदि पिबेन्नित्यं शालग्रामशिलाच्युतम् ।
तीर्थकोटिसहस्रैस्तु सेवितैः किं प्रयोजनम् ॥ २०२ ॥

शालग्रामशिलास्पर्शं ये कुर्वन्ति दिने दिने ।
वाञ्छन्ति करसंस्पर्शं तेषां देवाः सवासवाः ॥ २०३ ॥

दुःसहो नारको वह्निर्दुःसहा यमकिङ्कराः ।

कृष्णामृतमहार्णवः

विषमश्चान्तकपथः प्रेतत्वं चातिदरुणम् ॥ २०४ ॥

विचिन्त्य मनसाऽप्येवं पातकाद्विनिवर्तयेत् ।

स्मरणं कीर्तनं विष्णोः सदैव न परित्यजेत् ॥ २०५ ॥

व्यासः

तीर्थकोटिसहस्रैस्तु सेवितैः किंप्रयोजनम् ।

अच्युतान्तगोविन्दनामोच्चारणभेषजाः ।

नश्यन्ति सकला रोगाः सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ २०६ ॥

सत्यं सत्यं पुनः सत्यमुद्धृत्य भुजमुच्यते ।

वेदशास्त्रात्परं नास्ति न दैवं केशवात् परम् ॥ २०७ ॥

सकृदुच्चारितं येन हरिरित्यक्षरद्वयम् ।

बद्धः परिकरस्तेन मोक्षाय गमनं प्रति ॥ २०८ ॥

एवं ब्रह्मादयो देवा ऋषयश्च तपोधनाः ।

कीर्तयन्ति सुरश्रेष्ठं देवं नारायणं प्रभुम् ॥ २०९ ॥

किं तस्य दानैः किं तीर्थैः किं तपोभिः किमध्वरैः ।

यो नित्यं ध्यायते देवं नारायणमनन्यधीः ॥ २१० ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

नित्योत्सवो भवत्तेषां नित्यश्रीर्नित्यमङ्गलम् ।

येषां हृदिस्थो भगवान् मङ्गलायतनं हरिः ॥ २११ ॥

जीवंश्चतुर्दशाधूर्ध्वं पुरुषो नियमेन तु ।

स्त्री वाऽप्यनूनदशकं देहं मानुषमाजते ॥ २१२ ॥

चतुर्दशोर्ध्वजीवीनि संसारश्चादिवर्जितः ।

अविदित्वा परं देवं मोक्षाशा का महामुने ॥ २१३ ॥

आचतुर्दशमाद्वर्षात् कर्माणि नियमेन तु ।

दशावराणां देहानां कारणानि करोत्ययम् ।

अतः कर्मक्षयान्मुक्तिः कुत एव भविष्यति ॥ २१४ ॥

समानां विषमा पूजा विषमाणां समा तथा ।

क्रियते येन देवोऽपि स्वपदाद्भ्यते हि सः (इति पाद्मे) ॥ २१५ ॥

वित्तं बन्धुर्वयः कर्म विद्या चैव तु पञ्चमी ।

एतानि मान्यस्थानानि गरीयो ह्युत्तरोत्तरम् ॥ २१६ ॥

गुणानुसारिणीं पुजां समां दृष्टि च यो नरः ।

सर्वभूतेषु कुरुते तस्य विष्णुः प्रसीदति ॥ २१७ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

यथा सुहृत्सु कर्तव्यं पितृशत्रुसुतेषु च ।

तथा करोति पूजादि समबुद्धिः स उच्यते ॥ २१८ ॥

तिर्यक्पुण्ड्रं न कुर्वीत सम्प्राप्ते मरणेऽपि वा ।

न चान्यन्नाम विब्रूयात् परं नारायणादते ॥ २१९ ॥

नैवेद्यशेषं देवस्य यो भुनक्ति दिने दिने ।

सिक्थे सिक्थे भवेत्पुण्यं चान्द्रायणशताधिकम् ॥ २२० ॥

ऊर्ध्वपुण्ड्रमृजुं सौम्यं ललाटे यस्य दृश्यते ।

स चण्डालोऽपि सुद्धात्मा पूज्य एव न संशयः ॥ २२१ ॥

अशुचिर्वाऽप्यनाचारो मनसा पापमाचरन् ।

शुचिरेव भवेन्नित्यंमूर्ध्वपुण्ड्राङ्कितो नरः ॥ २२२ ॥

ऊर्ध्वपुण्ड्रविहीनस्य श्मशानसदृशं मुखम् ।

अवलोक्य मुखं तेषामादित्यमवलिकयेत् ॥ २२३ ॥

यज्ञो दानं तपश्चैव स्वाध्यायः पितृतर्पणम् ।

व्यर्थं भवति तत्सर्वमूर्ध्वपुण्ड्रं विना कृतम् ॥ २२४ ॥

गोपीचन्दनलिप्ताङ्गो यं यं पश्यति चक्षुषा ।

कृष्णामृतमहार्णवः

तं तं शुद्धं विजानीयान्नत्र कार्या विचारणा ॥ २२५ ॥

आस्फोटयन्ति पितरः प्रनृत्यन्ति पितामहाः ।

वैष्णवोऽस्मत्कुले जातः स नः सन्तारयिष्यति ॥ २२६ ॥

जीवितं विष्णुभक्तस्य वरं पञ्चिदनान्यपि ।

न तु कल्पसहस्रैस्तु भक्तिहीनस्य केशवे ॥ २२७ ॥

किं तेन जातमात्रेण भूभारेणान्नशत्रुणा ।

यो जातो नार्चयेद्विष्णु न स्मरेन्नापि कीर्तयेत् ॥ २२८ ॥

यो ददाति द्विजातिभ्यश्चन्दनं गोपिमर्दितम् ।

अपि सर्षपमात्रेण पुनात्यासप्तमं कुलम् ॥ २२९ ॥

ज्ञानी च कर्माणि सदोदितानि ।

कुर्यादकामः सततं भवेत् ॥ २३० ॥

अतीतानागतज्ञानी त्रैलोक्योद्धर्णक्षमः ।

एतादृशोऽपि नाचारं श्रौतं स्मार्तं परित्यजेत् ॥ २३१ ॥

यदेव विद्यया करोति श्रद्धयोपनिषदा ।

तदेव वीर्यवत्तरं भवति ॥ २३२ ॥

कृष्णामृतमहार्णवः

कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः ।

एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे ॥ २३३ ॥

आचारश्चैव साधूनामात्मनस्तुष्टिरेव च ।

वेदप्रणिहितो धर्मो ह्यधर्मस्तद्विपर्ययः ॥ २३४ ॥

निष्कामं ज्ञानपूर्वं तु निवृत्तमिह चोच्यते ।

निवृत्तं सेवमानस्तु ब्रह्माभ्येति सनातनम् ॥ २३५ ॥

श्रीमदानन्दतीर्थार्यसहस्रकिरणोत्थिता ।

गोततिः सततं सेव्या गीर्वाणैः सिद्धिदा भवेत् ॥ २३६ ॥

यस्य त्रीण्युदितानि वेदवचने रूपाणि दिव्यान्यलं

बट् तद्दर्शतमित्थमेव निहितं देवस्य भर्गो महत् ।

वायो रामवचोनयं प्रथमकं पृक्षो द्वितीयं

वपु-मध्वो यत्तु तृतीयमेतदमुना ग्रन्थः कृतः केशवे ॥ २३७ ॥

यः सर्वगुणसंपूर्णः सर्वदोषविवर्जितः ।

प्रीयतां प्रीत एवालं विष्णुर्मे परमः सुहृत् ॥ २३८ ॥

॥ इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितः कृष्णामृतमहार्णवः ॥